Запорожець за Дунаєм.

Чудова оперетка
в трох дїях з хорами і танцями.

Головний склад
„PROSVITA“
BOX 22. EDMONTON, ALBERTA.
1918

ЗАПОРОЖЕЦЬ ЗА ДУНАЄМ.

Чудова оперетка в трох діях з хорами і танцями.

ЗБІРКА
ІВАНА ЛУЧКОВА

Головний склад

„PROSVITA"
BOX 22. EDMONTON, ALBERTA.

ПОЯСНЕНЭ.

Коли в 1775 році російська цариця Катерина приказала знищити Запорожську Січ, тоді одна часть Запорожців покинула Україну і поплила Дніпром на Чорне море а звідти і заїхали до Туреччини, яка тоді обнимала західні береги Чорного Моря, нинїшну Румунїю. Туреччина знаючи хоробрість Запорожців радо приняла їх і дала їм землї до поселеня коло уйстя Дунаю. Тут Запорожці заложили собі другу "Січ" і назвали її також "Запорожською Січию", з любви до давної. Тут Запорожці жили до 1828 року і помагали Туркам в їх воэнних походах. В році 1828 атаман Гладкий зібрав своїх За порожців і вернув ся з ними в Росію. Повернувші Запорожці зза Дунаю поселились на лївім березї Кубаня побіч своїх братів Чорноморців.

ДІЭВІ ОСОБИ:

Іван Карась, Запорожець, (семейний.)
Одарка, жена його.
Оксана, сирота, живуща в домі Івана Карася
Андрій, молодий козак, чорноморець.
Прокіп, соперник його..
Султан.
Селих-Ага, турецький сановник свиті султана.
Ібрагим-Али.
Старик козак.
Арапченок, слуга..
Козаки, козачки, женці, слуги і прочі.
Діэсь в Турциї.

ПЕРШИЙ АКТ.

Чудова околиця, по правій стороні українська хата. По лівій стороні дерева.

СЦЕНА I.

Хор українських женців..

Ой збирайтесь працювати,
Золотую ниву жати;
Доле, ми тебе благаэм,
Щедротою — до нас ти будь
Хто працюэ, той і маэ,
Бог тому сам помагаэ,
Ой, не будем же журиться.
Бог благословить наш труд.
Рідний край ми споминаэм,
Що за тихим за Дунаэм...
За тобою, Україно,
Вік ми будемо тужить!

СЦЕНА II.

Оксана (за кулісами)..
Місяцю ясний,
Зірки прекрасні,
Божії очи,
Ви в темній ночи.
Вас я благаю,
Грудь облегчите,
Вість принесіте
З рідного краю!

(Оксана виходить із хати зі серпом в руці..)

От уже і день. Уже Боже сонечко давно зійшло на висоту небесну; сусіди в полї жнуть золоту пшеницю, тільки я одна прійду після всіх з моїм серпом... З веселим серцем пішли вони на працю, для їх ніч пройшла в тихім спокойнім снї... а

я?... не знають сна мої очи! живу сиротою на чужині, серце тужить по рідному краю... (тихше). Сьогодні, в ніч, як місяць зайде за діброву, він, мій милий, мій коханий, буде тут, тут біля мого серця... (з радостию). О мій друже! рада з тобою на край світа!... (Обглядаэсь осторожно кругом.) Не того боюсь я, щоб хто не підслухав мого серця, ні, я рада-б віткрить його перед всіми, а боюсь щоб властї турецькі не провідали, не прочули, що тут близько эсть перебігчик з того краю, молодий чорноморець!-... Від думи сеї серце завмираэ!.... А! міткі турецькі кулї, гострі їх ятагани, та лучше-ж смерть, ніж марно тратить на чужині молоді літа, далеко від милого, від родини!... О рідний краю, серце плаче, плаче, горюэ по тобі!.

Орленьку сизий,
Соколе бистрий,
Що вік на волї
В завидній долї...
Вас я благаю,
Грудь облегчіте,
Вість принесїте
З рідного краю!
Тихій Дунаю,
Зелений гаю,
Хвилї кипучі,
Вітри могучі
Вас я благаю:
Грудь облегчіте,
Вість принесїте
З рідного краю!

(Уходить).

Хор (за кулїсами).

Ой ви братя, ой ви рідні,
Споминайте про нас бідних, —
Хоть Дунай нас розділяэ,
Серцем з вами будем жить!

Прокіп Терен (підчас мови Оксани показуэсь ізза кулїс) Улетіла пташка... як місяць зайде за діброву, її коханий буде тут, —... гм!... Побачимо, як — то ти, голубко, перелетиш сю ніч через Дунай... А, недруже! попав ся ти менї те-

пер! коли сю ніч турецкий ятаган не зніме з плеч голови твого коханого, коли-що живий в руки попадеть ся, то все таки його ти не побачиш більше, не пригорнеш до свого серця, ні! милосердя тут не ждать! — одна йому дорога-могила!. а ти, горда дівчино, в неволї изсушиш своэ серце.. О темна ніч, желанна ніч, жду тебе!.... Хто-то йде сюди, здаэть ся Іван... мерщій утікти, щоб дума моя булаб їм невдогад. (Убігаэ.)

СЦЕНА III.

Іван (весело трохи пяний).

Ой, щось дуже загуляв ся,
Ледви я сюди добрав ся.....
Буде жінка, мабуть, бити,
За чуприну волочити;
Гей, заїхав до шинкарки
Випив в неї ще три чарки —
Пяний з воза ізвалив ся,
Трохи, трохи не убив ся
Задумали мандровати,
Рідні хати покидати, —
За Дунаэм опинились, —
З бісурменством подружились;
А менї так-щось здаэть ся,
Що у Турків нам прійдеть ся
Без горілки пропадати, —
Хто ж нас буде ратовати?!
Ой! погані такі жарти....
Випив, мабуть, я з дві кварти—
Третя ось-де пригодить ся,
(Винимаэ бутельку з кармана)
Щоб було чим похмелить ся.

(По скіньченю пісні, свиту і шапку кладе на бік.) —
О-гов! а хто тут э, га? хто тут э, кажу?.... нема нікого (дивить ся в вікно хати). Оксано, Оксано! чи ти дома? От же далебі нема нікого, — і дівчина пійшла, мабуть, в поле... Сердешна сирота, все журить ся, та плаче по рідному краю,

та по своэму коханому!... А отсе добре, що жінки нема дома а тоб зараз перепало мені на бублики... сьміэть ся.) Усе-ж як-небудь, одбрешусь. Тай добреж отсе ми бенкетовали, випили, таки, чи-мало, — по чарці, по другій. та по десятій — так воно і теэ!... балакали про всяку всячину; спомянули і стару матір, Запорожську Січ; а далї як заспівали: “Летїв орел по над морем,” та аж сумно стало!. Щоб він, оттой Грицько Нечоса, — щоб эму на тім сьвіті тяжко ікнулось!..... Е! кинь лихом об землю!... Були там хороші молодиці дївчата; — всї в стрічках та в квітках!... Весело було, далебі весело!- (Голос жени за кулїсами: ля, ля, ля, Іван трохи настрашив ся), Э, э, э, э! жінка! се її голосок, — якого вона врага вернулась отсе? буде вже лихо! Сховать ся-б куди, або— що... (Требаб кудась спрятатся), а то така халепа буде, що яж кажу.... (Прячется за корч, но так, щоби публика його виділа.) От-тут добре буде...

СЦЕНА IV.

Іван і Одарка.

Одарка.

Нї, не пійду в поле, — уже нерано; — нехай Оксана одна жне, їй там веселїйше... А чоловіка нема, тай—нема! от, чортове ледащо! як у воду упав! (грозить кулаком). Потривайже, прійдеш ти до дому, будеш ти у мене памятать!

Іван (в сторону.)

Ой погано!...

Одарка.

Дївчина в полї і я в полї, а чоловік дома не сидить, нїнакого і хатину покинути. (Побачила свиту і шапку). Э!—отсе він, мій голуб сизий, приплїв ся вже до дому... (дивить ся кругом) А де-ж се він?.. Іване, Іване, де ти?... І.ване! де-ж те він у гаспида? (Підходить до свити і обглядаэ.) Свита його, і шапка його. (задум.) Деж се він?—Іване? Іва... (Увиділа за корчом Івана). А! так ось де ти, мій соколе, чогож отсе ти ховаэш ся, га?

Іван.

Та ні, я теэ... бач...

Одарка.

Чом ти отсе не озиваэш ся, га? а ну, лишень, вилаз сюди, де ти отсе пропадав, кажи?

Іван.

Та я отсе, так бачиш, теэ...

Одарка.

Що теэ?... куди тебе нечистий носив, кажи зараз?

Іван.

Та я... гм... нездужав...

Одарка.

Нездужав? се-й-видно, що нездужав! а пика як у кота? кажи зараз, де отсе ти пропадав, відкіля се ти узяв ся?

ДУЕТ.

Одарка..

Віткіля се ти узяв ся,
Де ти-й доси пропадав?
Хоть-би Бога побояв ся,
Хоть-би трохи сором мав!-
Деж се так ти веселив ся;
Деж се так бенкетовав?
Як скрізь землю провалив ся!...
Дома чом не ночував?

Іван.

Ось послухай, що вчинилось...
Страх мене бере-й-тепер-!
Лишенько таке зробилось,
Трохи, трохи я не вмер!...
Занедужав на дорозї, —
Тай набрав ся ж я біди!

Так, — що ледві вже на возі
Привезли мене сюди!..

Одарка.

Чи сеж випив на дорогу,
Чи в дорозї вже напивсь?

Іван.

Нї, — не пив, не пив ей-Богу!
От не гріх що-й забоживсь.

Одарка.

Випив, мабуть, з добру кварту,
Або випив цїлий кивш!-

Іван.

Нї, — не пив, — кажу без жарту:
Випив чарочку — не більш:

Одарка.

Ти гуляэш днї і ночі,
Яж сердешна все одна,
Ізсушила карі очі,
Сидя в хатї, у вікна...
Цїлу ніч я ждала, ждала, —
Поки зїронька зійшла,
Все в віконце виглядала..
Ніч в слезах всю провела!

Іван (в сторону).

Ой лукава вража жінка,
Зараз в слези, — голосить!
Бач... злякати чоловіка,
Щоб не знав він що-й-робить.

Одарка.

Ой колиб я перше знала,
З чоловіком як -то жить...

Лучше вік би дівовала,
Ніж тепер так слези лить!-
Жить не хочу більш з тобою
Ей-же-Богу розведусь...
Лучше буду жить вдовою
І без тебе обійдусь!....

Іван.

От, і в мене вражі очі
Плачуть трохи, — далебі, (В сторону)
Бо не спали вже дві ночі...
Требаж трапить ся біді!?
Збив ся бачиш я з дороги
І прийшлось хоть пропадать!
Та спасибі, — до небоги
Втрапив, якось, ночувать.

Одарка.

Так отсе ти у небоги
Цілі сутки пропадав?
Щоб на тебе перелоги,
Щоб тебе ничистий взяв!...
Потривай-же, мій казаче,
Будеш, будеш памятать, —
Будеш тямить, небораче,
Як-то жінку шановать!
Макогоном руки-й-ноги
Поламаю!- — будеш знать
Ночувати у небоги, —
Дома як не ночувать!

Іван.

Ей, Одарко, годі буде,
Перестань бо вже кричать.

Одарка.

Ні! нехай же чують люди
Ні! не буду я мовчать!

Іван.

Жить нехоче більш зо мною,
Хоче, хоче розвестись....
Ей, Одарко, Бог з тобою,
Нубо, — готи, успокійсь!

Одарка.

Жить не хочу більш з тобою,
Ей-же-Богу розведусь, —
Лучше буду жить вдовою
І без тебе обійдусь!-

(При кінці дуета Іван збираэ своэ шматэ і коли він зігнув ся Одарка обкладаэ його кулами і так ховають ся за сцену)..

Конець І-шого акту.

АКТ II.

Та сама сцена.

Султан, одітий в просте убранэ, в товаристві **Селих-Аги,** і кілька людий прислуги, котрим він даэ знак уйти зі сцени а сам оглядаэ вид і любуэть ся нею..

СЦЕНА I.

Султан.

Отрадно сердцу здэсь, — спокойно...
Среді убогих хижин сїх,
Садов і пажитэй златих,
Могу вздохнуть я здэсь свободно...
Вдалї от суеті народной,
Вдалї от бльоска і дворцов...
І нэть сановних здэсь рабов
З їх вэчной лестію, тлэтворной...
Богатств і слави упоэня,
Порфіру і вэнэць златой
Для жизнї мирной і простой,
Всьо отдал би без сожалэнія,
Здэсь рай, святая здэсь природа...
Но царскій жребій наш іной,
І нэвозможень нам покой,
Коль хочеш бит отцом народа.

Ето хіжина казака, я рад, что могу узнать побліже бить їх храбріэ запорожци, я у ніх в долгу; тепер удобний случай сквитать ся. (Відходить в глубину сцени).

СЦЕНА II.

Султан. Іван.

Іван (за кулїсами).

Сиди-ж там, — враг тебе бери! (Виходить з фляшкою в руцї, не замічаэ Султана.) Засїла вража жінка у куми, тай нехоче йти до дому.... Отсю фляшечку хотїв оставить на похмілля, а тепер, зі злости, всю випю зараз таки, от-що! (Увидїв підходящого на сцену султана дивить ся на него зі здивованэм).

Султан (по короткім мовчаню).

Здравствуй, добрий человэк!

Іван (з поспіхом.)

Здоров був, здоров... а що ти за чоловік такий?

Султан.

Прэзнїй, не здэшнїй.

Іван.

Пріїзний? ну сїдай, та відпочинь, будь гостем. (Садять ся на лавку: Іван ставить фляшку на бочку.) Так ти, добродїю, не тутешний, се ти приїхав, мабуть, на празник.., тут тепер богацько збираэть ся народу, кажуть, що ніби-б то і сам Султан приїздом остановить ся щоб-то празновати тут малий Бейрам.

Султан.

Султан уже здэсь.

Іван.

Ов? а я і не знав! от бач! а менї хотїлось дуже його побачити: який він; менї знаэш, він полюбив ся...

Султан.

За что-ж он тэбэ полюбился. Ти говориш, что эго нэ видал?

Іван.

Та воно, як тобі сказати? і бачив я його і не бачив...

Султан.

Как же ето так?

Іван.

А колї хоч, то я тобі роскажу як.

Султан.

Разскажи...

Іван.

Ось бач, як воно було: чи памятаэш ти отту злу сїчу з Арнавтами на полї?...

Султан.

Очень помню.

Іван.

Ну добре, от яж тобї і роскажу, за що він менї полюбив ся: спершу завязалась, знаэш, з Арнавтами перестрілка, ну, а ми, себ- то наша пластунівська паланка; стояли от-так, недалечко, з добру московську верству...

Султан.

Так ти казак пластуновской паланкі?

Іван.

Пластунівскої, отсеж вона тут і э; а там, за нами Титарівська паланка. Ну, коли дивимось, аж несуть ся яничари, а по переду, на вороному конї, такий молодець!.... він ще, бач, не був тодї султаном, та прямо зі своїми яничарами так і наскочив на батаву Арнавтів, пішла сїча! ятаган його мов блискавка сяэ! Арнавти, неначе снопи, кругом його так і валють ся! от ми уже було і закричали: молодцї, молодець! та-ба вражі яничари не видержали! Арнавти взяли верх, і вже, сердешного його було окружили!

Султан (в сторону).

Да, памятэн мнэ етот час!

Іван.

От, наш курений отаман бачить тодї, що непереливки, та як крикне: хлопцї!.. та оттак і показав срібним перначем, ми на наших бистрих степовиках, як той вихор так і понеслись і врізались в густу батаву Арнавтску! тут уже було, бач, не до

мушкетів; в шаблї, знаэш, в ножі, та в кінжали!.. Завзято бились Арнаври; але! недовго бились сердешні, хоть було їх і більше; поле кровю залилось! Ех! чи мало і нас тодї лягло! нехай царствують! Микола Глек!.. Данило Лебединець... а Петро Очерет? і він сердешний положив там свою козацьку голову, він первий закрив його своэго широкою грудю. Жаль менї його сердешного! Осталась дочка Оксана, сирота; от що у мене проживаэ, вся в батька, щира і добра дївчина!

Султан.

Так доч эго, говориш, проживаэть у тэбя?

Іван.

У мене, у мене — я, бач, чоловік бездїтний. А він, покійник, був, мій приятель... От-тодї і мене, зовсїм уже мертвого, винесли козаки з поля... Так от воно як: і бачив-би то я його, себ-то Султана, і не бачив; а полюбив ся він менї за те, що з біса хробрий, як самий завзятий запорожець! дуже хотїлось би побачить його.

Султан.

Эслї ти так хочеш эго видэт, то, пожалуй, я тэбэ могу доставїть случай.

Іван.

Чи справдї? будь-ласка, добрий чоловіче, велике тобі спасибі буде, коли що се можна; та як же?

Султан.

У меня, видїш, эсть там, в эго свитэ, пріятелї.

Іван.

Те, те, те, те, те! так так себ-то твій приятель і теэ?... спасибі! спасибі! (береть фляшечку). Хотїв би я тебе почастовать, та ти сего питя не будеш пить, — воно, я знаю, законом вам запрещено; ну, так я один випю за твоэ здоровлэ!... (не находить чарки). Овва! чарки нема! потривай, збігаю у хату. (Уходить. Султан по уходї Івана встаэ і даэ знак, на який являэть ся Селих-Ага і скілька слуг).

Султан (Селих-Агі).

Вот здэсь живьот казак пластуновской паланкі, адїн із храбрих казаков, вэрно нам послуживших в прошедшеэ смутноэ время. От нэго я могу узнать подробності дэла з Арнавтами. Он меня нэ узнал і желаэт відэт, приглесі эго во дворец, к сэбэ; я сейчас там буду под відом твоэго пріятэля. (Уходить і за ним і деякі його слуги).

СЦЕНА III.

Селих-Ага, потім **Іван.**

Селих-Ага.

Слушаю государ!-... (Слугам) Ти, Соліман, Абдул, і ти Гассан, останьтэсь здэсь і будьте тут невдальокэ. (Прислуга кланяэть ся і уходить). Молодой наш государ любіт, кажется, подражат знаменїтому своэму предку, великому Гарун-Аль-Рашиду (Садить ся на лавку.)

Іван (з чаркою.)

Зовсім стемнїло вже, на силу найшов чарку. (Увидів Селих-Агу здивований дивить ся.) З бородою!... а здаэть ся був без бороди... що се за причина? се щось не певно!

Селих-Ага.

Садісь, казак, да поговорим.

Іван (боязливо сїдаэ.)

(В сторону.)

Що за вража мати, далебі не він!-

Селих-Ага.

Так ти хочеш відэть султана.

Іван.

А ти по чому се знаэш?

Селих-Ага.

А мнэ сказал мой пріятэль, вот что тут з тобою разговаривал.

Іван.

А! так ти його приятель? Ну добре, добре, спасибі; та як же б се зробити? хочеть ся дуже побачить його, та туди мене, простого козака, і не пустять.

Селих-Ага.

Пустят, надо только, чтоби ти одэлся в турецкоэ платэ.

Іван.

Ге! деж тут взять? у мене його нема.

Селих-Ага.

Платэ будэт сей-час. (По знаку являэсь Гассан-арапченок, котрому Селих-Ага говорить кілька слів на ухо. Гассан бистро уходить за куліси.)

Іван (в сторону.)

Э, э, бач який чорномазий (Селих-Ага). Що ото за хлопчик?

Селих-Ага.

Арап, слуга моэго пріятэля.

Іван.

А кудиж дів ся твій приятель?

Селих-Ага.

Эму нэт времені, — он просіл меняісполніт твою просьбу.

Іван.

Ну, спасибі, тобі, спасибі. (Гассан приносить шапку і верхне турецке убраня.)

Селих-Ага (встаэ.)

Вот і платэ, — адэнься, а он тэбя проводіт сейчас к нам, — прощай!-

Іван.

Прощай, добродію, прощай! зараз йду (бере убранэ). А ну, який з мене буде Турок.

Селих-Ага. (При кулїсах здержуэсь)
Да вот эще что, как тэбя зовут?

Іван.

Мене? Іваном.

Селих-Ага.

Так вот відїш, когда надэнэш шапку і когда часовой тэбя спросит, то-как же тэбэ називать ся Іваном?

Іван.

Та, та, та! — а як же б менї звать ся?

Селих-Ага.

Назовись, пожалуй, (подумав) Урханом, да смотри, помнї, нэ забудь, а то нэ пропустят і нэ увідїш Султана. (Уходить)

Іван.

Нї, нї, буду памятать, — Урхан, Урхан, Урхан; зараз одягнув ся та й підемо, бо таки, й не рано, уже женцї йти муть з поля, то щоб нас не побачили; зараз одягнусь. (Надїваэсь і балакаэ.) Урхан, Урхан.... А тебе, чорномазий хлопчику, як зовуть? (Гассан знаками показуэ, що він нїмий). Що, сердешний, нїмий!- от тобі і провожатий! (Гассан знаками показуэ, що він знаэ дорогу). Э! знаэш дорогу? (Гассан киваэ головою).. Ну добре Нема отсе зеркала, подивить ся-б, який з мене Турок. (Сьміэть ся.)

Тепер я турок — не козак,
Здаэть ся добре одягнув ся?
І як отсе зробилось так,
Що в Турка я перевернув ся?
З Івана я зробивсь Урхан, —
Нехай Одарка вибачаэ,
От бач, який напяв жупан!
Тепер вже жінка не пізнаэ.

Хор (за кулїсами без оркестри).

Ой ви братя, ой ви рідні..
Споминайте про нас бідних, —
Хоть Дунай нас разділяэ,
Сердцем з вами будем жить.

СЦЕНА IV.

Женцї з серпами і вінками із колося — і полевих цьвітів. Оксана уходить в хату. — Танцї.

СЦЕНА V.

Після танців совершенная ніч. Оксана виходить із хати.

Оксана.

Ангел ночі над землею
Тихо віэ вже крилом,
Божій мір з своэй сїмэю
Почиваэ тихим сном.
Тілько зірки в небі сяють,
Шепче лист, шумить Дунай,
І між себе розмовляють.
Шепчуть все: кохай, кохай...
А серденько так і бэть ся
Сизим голубком в грудї...
Стогне, млїэ і здаэть ся,
Що горить, горить в огнї..
Місяць хмарою закрив ся
От завидливих очей,
За діброву вже спустив ся
Далї, далї від людей.
Вже година та близенько.
Вже настав условний час...
Жду тебе, моэ серденько,
Темна ніч закриэ нас!...

СЦЕНА VI.

Оксана і Андрій в бурцї і міховій шапцї прокрадаэть ся по межи дерева.

ДУЕТ.

Андрій.

Хмарой чорною діброва
Ростелилась по Дунай,

Жду тебе я, чорноброва,
Ідем, ідем в рідний край.

Оксана.

Тут в убогій сій хатині
Дівчинонька сирота
Марно тратить на чужині
Молоді свої літа.

Андрій.

Ласточко моя прекрасна
Сердцю радосний сей час,
Ти на вік моя, кохана,
Смерть одна розлучить нас.

Оксана.

О мій друже, мій прекрасний,
Сердцю радосний сей час;
Я твоя, о мій коханий!
Смерть одна розлучить нас!

Андрій.

Між скалами у Дунаю
Добрий човен жде нас там;
Темна ж ніч, мов вранив стая,
А у Турків тут Бейрам.
І знакома мені дорога,
Тихо цеп нічну пріїдем,
Там, надія вже на Бога,
Ми Дунай перепливем.

Андрій і Оксана.

О мій друже, мій прекрасний і проч..
(Удїгають).

АКТ III.

Та сама сцена.

СЦЕНА I.

Одарка сидить під деревом і бриваэ листэ з дерева.

Одарка.

Ой казала мені мати
І приказувала,
Щоб я хлопців у садочок
Не приманювала,
Ой, мамо, мамо, мамо...
Не приманювала.
Посилала мене мати
До криниченьки,
Та принеси, моя доню,
Та водиченьки,
Ой, мамо, мамо і т. д..
Ой пішла я до ставочка
Забарила ся,
На козака молодого
Задивила ся,
Ой мамо, мамо і т. д.
Розмовляла з козаченьком
Цілу ніченьку.
Ой помяла фартушину,
Тай новісеньку....
Ой мамо, мамо і т. д.
Ждала мене моя мати
Не дождала ся,
А я собі у ставочку
Полокала ся.
Ой мамо, мамо, мамо,
Полокала ся. (Уходить в хату).

СЦЕНА II.

Іван і Одарка.

Іван (з шапкою і кафтаномв руках.)

Куди він дів ся оттой чорномазий? (Глядить кругом). Гассан, Гассан! зліз, як у воду впав. Щож, отсе буде з эго одежиною? (Кладе шапку і кафтан). Нехай, він може прійде. А приятелї мої Турки збрехали, балакали за-північ; молодий що без бороди, охочий, мабуть, до воэнного дїла все роспитував... та добрий тютюн курили, от і все, а Султана так-таки я і не бачив. Що то я скажу тепер жінцї? та нехай сердить ся! (Садить ся на лавку і примірюэ шапку.) Скажу я їй, що я тепер Урхан, а не Іван, от-що! так-таки і скажу, що мов я зовсїм уже в Турка перевернув ся (сьміэть ся.) Отпочину трохи, ще рано (кладесь на лавку.) Урхан... се мабуть якась така персуна турецькая... (в хатї стук розбитої посуди.) О-го! мабуть дуже сердита! прикинусь нїби я сплю..

Одарка.

От-же, Оксани і досї нема, уже як забереть ся до куми Тетяни, та там і днюэ і ночуэ!- (увидїла спячого Івана.) На силу то його принесло! Поки сидить дома, то й чоловік як чоловік, і козак з його добрий, а як понесе нечистий з дому, то вже!... Вставай лишень, люди добрі кажуть, день.

Іван (зїваэ.)

Гассан, Гассан, чорномазий! ходїм, пора.

Одарка (встаэ).

Навіжений! чого-ти ревеш як товаряка? який тут тобі Гассан? — вставай!

Іван (встаэ, бере шапку і каф-тан і хоче йти.)

Ой, ой! От-же заспав ся, пора йти!-...

Одарка (піддержуэ його за рукав.)

Куди тебе нечистий знов несе?

Іван.

Як куди? до мечети.

Одарка.

Що таке?

Іван.

До мечети кажу, — молить ся.

Одарка.

До мечети молить ся! Та що се ти блекотиш обїв ся, чи горілка ще не видихалась із голови?

Іван.

Ге! ґорілки вже я зарік ся пити.

Одарка.

Як так? чи справдї? от за се спасибі!

Іван.

Та нам таки і законом заказано.

Одарка.

Кому-б то се, вам, законом заказано?

Іван. (надїваэ шапку).

Нам Туркам.

Одарка (всплеснула руками).

Ох менї лихо!- далебі Іван мій від горілки з глузду зїхав! Де се ти, Іване, шапку взяв?

Іван.

Ге, ге! уже я не Іван.

Одарка.

Не Іван? а хтож отсе ти такий?

Іван.

Урхан, — турок.

Одарка.

Оттак то мій сердешний! отсе він до чортиків допив ся! се вже гадюка та небога, вона, вона його з розуму звела!

Іван.

Еге! небога, небога!... вчора вже три Туркинї обіцяли за мене вийти заміж.

Одарка.

Пропав чоловік! зовсїм з глузду зїхав! які там навісні Туркинї що за пяного, за тебе хочуть вийти заміж?!

Іван.

Еге! уже й заручив ся!

Одарка (в сторону).

Отто бреше! (голосно). Так отсе ти зовсім в Турка перевернув ся? як же се воно буде?

Іван.

Як буде? а ось як:

ДУЕТ.

На туркинях оженю ся,
Вже я більше не козак,
І з тобою розійду ся,
От воно вже буде як.
Молодице, вгомони ся,
І від мене вітчепи ся,
Вже тобі я не Іван
Турок я тепер, — Урхан..

Одарка.

Чоловіче, бій ся Бога,
Ох пропаща голова!
Се гадюка та небога
З розуму його звела!
Чоловіче мій коханий,
Чи ти сонний, чи ти пяний?
От до чого вже допивсь;
На туркинях заручивсь!

Іван (в сторону).

Що, гадюча молодице,
Добре я тебе злякав?

Одарка (в сторону).

На туркинях оженить ся, —
Бач, що в голову набрав!

Іван (в сторону).

Вже сердешна, мабуть, плаче!

Одарка (в сторону).

Потривайже, мій козаче!

Іван.

Та нехай же, — не боюсь!

Одарка.

Дам тобі я, — оженюсь!
Що робить я, бідна, маю,
Нещаслива сирота!
Гіркі слези проливаю,
Марно йдуть мої літа;
Цілий вік журюсь, горюю,
День — у — день роблю, — працюю
Він же, знай, все пэ, та пэ,
От-таке моэ житэ.

Іван.

Ти вже, жінко, не турбуй ся,
Заведу собі гарем,
На туркинях оженю ся,
Тай гарненько заживем..
Ей, Одарко, вгомони ся,
Поки я не розізлив ся, —
Бо тоді вже — вибачай, —
Зараз в міх, та і в Дунай!-

Одарка

Чи наїв ся ти кукольвану,
Чи наїв ся блекоти,
Знай, — за мову сю погану
Набереш ся ти біди!
Що, козаче, доходив ся!
Аж до чортиків допив ся...
От-така ловись, — Урхан!-
З глузду зїхав мій Іван!

Іван (в сторону).

Бач, як вража молодиця,
Люба жіночка моя,
Бач як злит ся, злить ся, злить ся,
І лютуэ, як змія! (ей).
Годі, годі, не турбуй ся,
На туркинях оженю ся;
Так-то жінко, — вибачай,
Лихом нас не поминай!

(В сторону).. От-так налякав вражу молодицю!-

Одарка (в сторону).

Подожди-ж, ледащо, дам я тобі Туркині!... (В дали чути барабанний бій і марш, постепенно зближаэть ся).

Разом обоэ.

Що се таке?

Іван.

А пійди лиш, жінко, подиви ся.

Одарка.

Не хочу, не пійду!- приказуй тепер твоїм Туркиням.

Іван.

От, ледащо! (Смотрить в сторону, відки чути барабан. Одарка тоже). Що се за вража мати, якийсь калавур турецький, чи що?....

Одарка.

І либонь йде сюди... Чоловіче, коли-б лиш не напасть се яка?!-

Іван (проворно пряче шапку і опанчу під бочку).

Нехай йому чорт! ще подумають, що украв, се вже щось не даром...

Одарка.

А на що се ти ховаэш шапку? Так ось ти який Турок? еге!..

Іван.

Та ні, се я жартував.

Одарка.

А ти, навіжений думаэш, що я і повірила. Так отсе у тебе такі жарти, ну добре, потривайже!...

СЦЕНА II.

По переду Турок, за ним турецкий конвой ведуть Оксану і Андрія в ланцах.

Одарка.

Що я бачу, — Боже мій!...

Іван (сильно дивить ся).

І Оксана і Андрій!...

Турок.

Слушайте сюда, — внімайте,
На вопрос мой отвічайте:
Кто із вас Іван Карас,
Во дворці, что бил вчера-сь,
Что попал туда обманом
І назвал себя Урханом?

Іван (заляканий в сторону).

От-таки ж, таки попав ся!...
А на що тобі Іван?

Одарка (Іване).

Що, небоже, добрехав ся?

Турок.

Фірман вот прислал Султан...
Повелэніэ Султана
Чтоби Карася Івана
І козаков, что тут эсть,
Всех собрать і їм прочесть
Фирман этот громогласно,
Било б всем понятно, — ясно...
Послан їм уже приказ
Всем прибить сюда сейчас.

Оксана.

Нещаслива наша доля!
Милосердя нам не ждать...
Люта смерть, або неволя
Нас навіки розлучать.

Андрій.

Не страшні менї кайдани,
Смерть, неволя не страшна:
Жаль коханя Оксани,
Що останеть ся одна!...

Одарка.

Се недаром вражі Турки
Приплели ся вже сюди;

Попадем ся їм у руки,
Наберемо ся біди!...

Іван.

Жде нас лихо, смерть, неволя,
Тут вже доброго не ждать
Що робить! — такая доля...
Умірать то — й умірать!

Оксана і Андрій.

В нещасливій нашій долї
Вічні ждуть кайдани нас;
Дайте смерть нам, щоб в неволї
Не застав нас смертї час!
На тім світї ж ми з тобою
Вічно будемо витать,
Там любовію сьвятою
Буду вік тебе кохать!

Іван.

От-такиж-таки попав ся!-
Що тут дїять, що казать?
Далебі не сподївав ся
Щоб так швидко умірать!
Ще-й-на сьвітї не нажив ся,
От-же вже і умирай!
Цїлий вік я тут нудив ся,
Хоть-би там... пустили в рай!

Одарка.

Лишенько менї на світї
Що тут дїять, що робить?
Ох! бою ся овдовіти.
Не остати ся вдовою,
Крий же Боже, страшно як!
Хлопцї не дадуть спокою
Тай-таки осудить всяк...

Турок.

Встрасэ, і смущенэ этом
Ждем їх, думають, бэда!-

Что пойшло ся з бэлим свэтом
Распростить ся на всегда;
Но Востока повелитель
К ним сюда меня прислал,
Этим фирманом властитель
Їм свободу даровал.

Іван.

Чи не можноб зараз знати,
Як прійдеть ся умирати?

Турок.

Погоди, не торопись...
Вот казаки собрались.

Хор

Нас сегодня повістили,
Щоб сюди ми поспішили;
Велено нас тут зібрать,
Фірман будуть нам читать;
Чорноморця тут піймали
І в кайдани заковали.
А тепер начнуть судить...
Бідний! вже эму не жить!
Не вернути ся до дому
Козакові молодому, —
Доля вже эго така...
Жаль нам дуже козака!

Турок.

Смирно слушать, не мішать!
Фірман я начну читать:
Государ наш і властитель,
Правовэрних повелїтель
Фірман этот вот прислал:
Вам свободу даровал.
Всэм вам тут повелэваэт,
Кто оставить пожелаэть
Придунайскій здїшній край,
Тот домой себэ ступай..

Всї. Ов? А! спасибі эму, спасибі!

Турок. (Андрію і Оксані)

Перебіжчика прощаэть
І эму он позволяэт
Возвратить ся в край родной
І невісту взять з собой.
(З Андрія і Оксани знїмають ланци)
А Карас з його женою
Надїляють ся казною,
Хочеть он — остань ся тут, —
А не то — так з Богом, в путь!

Всї.

А спасибі йому, від серця одлягло!

Іван.

От спасибі!!! жаль дуже, що не привелось його побачить!

Турок.

Ти його видів і говорив з ним.

Іван (з здиванэм)

Як, коли, де?

Всї.

Чи справдї?!

Турок.

Він був сегодня, твоїм гостем і в двірци ти з ним говорив..

Всї.

А!!!

Іван.

А!!! і не догадав ся... не догадав ся!...

Турок.

Готовтесь до відїзду; вам буде прислан нарочитий з листом для переправи через Дунай. — Прощайте! (Турок і сторожа).

Всї.

Пращайте, всї, пращайте! (всї дивлять ся вслїд за Турком і повторяють пращайте.)

Іван.

Не догадав ся!!!

Одарка.

Роскажи ти, будь-ласкав, Іване, як се воно так зробилось?

Всї женщини.

Роскажіть дядьку Іване!

Іван.

Цитьте, сороки! (з надумою) що, каже, козаки бажалиб? а я, не вдогад, тай кажу: отпустить би їх до дому, бо вони мруть тут, як мухи, від журби по рідному краю...

Старик.

Спасибі тобі, Іване, за розумне слово...

Всї.

Спасибі, дядьку Іване, спасибі.

Одарка.

А Оксана-ж як отсе?

Іван.

Е, а ходи лишень сюди, Андрію.

Одарка.

А ти, Оксано, йди лиш сюди!

Старик.

Годї вам! що було, те прійшло, а лучше помолить ся Господу **Богу** за його великі милостї, та щоб він сподобив побачити рідний край (бере Андрія за руку і підводить в середину сцени). Помолим ся, дїти!... читай, хлопче, молитву!

МОЛИТВА.

Андрій.

Владико неба і землї!
Взивающих к Тобі з мольбою
Десницею Твоэй святою
З висот небесних осїни!
О Боже, призри на народ,
Едина бо эси надїя!
І благостї Твої святії
Да слявимо із рода в рід...
О родино! в землї чужій
Сини твої в журбі ізнили
І, споминаючи, тужили
Про язви скорбнії твої!
Сщасливий путь нам, Боже, дай,

На тя, Всесильний, уповаэм.
В слезах к Тобі ми прибігаэм,
Даруй нам зріти рідний край!

(По скінченю молитви декотрі плачуть, цілюють ся і поздоровляють ся).

Іван.

От тепер добре б і по чарці випити... Зберіть ся лишень, хлопці, і ви, молодиці і дівчата, сьогодня в вечері, сюди; тут порадимо, як і коли ї-хать, — та тут уже і випэмо відіздного (Оксані весело). А що, Оксаню, поідемо, чи не поідемо?

Оксана (підходить на середину).

Чи справдіж, побачу я рідний край, мою милу родину? А! дай-то Боже!-

КОНЕЦЬ.

Там, за тихим за Дунаэм,
На землї эсть Божий рай...
Ми туда, туда бажаэм, —
Там наш милий рідний край!
Іви, тополї стрункі,
Хижі наші оповіли;
Плачуть, плачуть, нас там ждуть...
Дай же, Боже, добрий путь!
Ви же, братїки, прощайте,
Хто остав ся тут прощай!
Родину не забувайте,
Споминайте рідний край...
Україно, рідний краю,
Серцем я тебе бажаю,
Все, що мило, жде там нас...
Дай же, Боже, в добрий час!

Хор

Там за тихим за Дунаэм
На землї эсть Божий рай,
Ми туда, туда бажаэм,
Там наш милий рідний край!

КОНЕЦЬ.

ЗБІР УКРАЇНСЬКИХ ПІСЕНЬ ПОЕЗІЙ, ЯКІ МОЖНА ДІСТАТИ В УКРАЇНСЬКІЙ КНИГАРНИ 350 КІНІСТІНО В ЕДМОНТОНІ.

Український сьпіванник 176 сторін	40
Січовий сьпіванник — — — — —	25
Нові піснї з старим кінцем — — —	25
Сокілський Сьпіванник — — — —	60
Соціялїстичні піснї — — — — —	10
Робітничі піснї старокраэві — —	25
Робітничі піснї — — — — — —	10
Народні дівочі піснї — — — — —	25
Хрунїяда — — — — — — — —	15
Піснї про Канаду і Австрію — —	40
Українскі піснї — — — — — — —	25
Пісня про Элисавету — — — — —	10
Церковний сьпіванник — — — —	50
Ангельський хор — — — — — —	25
Перший альбум українських пісень	60
Другий „ „ „	75
Третий „ „ „	75
Микита Хрунь — — — — — — —	05
Наша Дума — — — — — — —	1.50
Веселї вірші Ст. Руданського — —	55
Перша ластівка Українських пісень	30
Збірка поезій І. Франка — — —	15
Під прапором свободи — — — —	30
Вибір поезій І. Франка — — — —	35
Весна — — — — — — — — — —	35
Червоний Кобзар — — — — — —	10
Кобзар Т. Шевченка — — — — —	1.00
Промови деклямації і желаня на христинах заручинах і весілю — —	10
Гайдамаки — — — — — — — —	25
Гамалїя — — — — — — — — —	10
Хмари, чари, жарти не жарти: —	15
Сьміх і Жарти — — — — — —	20